

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 19. marca 2020 - Leto XXX, št. 12

stran 2

Človek obrača, Baug obrné

»ZA NEKO MAJHNO SKUPNOST JE POMEMBEN VSAK POSAMEZNIK«

stran 45

AUTO JE BIU NJENA DNEVNA SOBA

stran 7

TANTA SONCE DOJ IDE...

stran 8

Človek obrača, Baug obrné

Dragi naši bralci, če bi šlau vse tak, kak smo planejrali, bi na tom mesti zdaj pisali o svetki na 15. marciuš pa o tom, ka je na te den člen predsedstva Zveze Slovincov na Madžarskom Lojzek Hanžek v Somboteli prejkvzejo priznanje (kitüntetés) za narodnosti Skupščine Železne županije ... Dapa kak pravi pregovor »Človek obrača, Baug obrné ...« ali »Človek planejra, Baug se ma smejé ...«.

Gda smo decembra pa januara poslušali novice o koronavirusu na Kitajskom, smo si mislili, vej je pa tau tak daleč od nas, ka es tak ne pride. Gda smo pred tremi kedni čüli, ka se godi na Talanjskom, smo že bole zaskrbleni bili, dapa itak smo vüпали, ka nas vönja, ka nam prizanese. Če rejsan smo vedli, ka je tau v gnešnjom cajti, gda vsi poprejk potujemo, lejčemo s fligari z ednoga kontinenta na drugoga, skurok nej mogauče. Pa tak je bilau tö, na isti den kak v Sloveniji so na Vogrskom tö notrazglasili prvoga betežnika s koronavirusom.

Mi smo eške itak planejrali, ka mo pisali, dapa pomalek so do nas prišle novice, ka so dojpovedali ta program pa tisti program. Etak pa zdaj štete tau mojo razmišljanje namesto intervjuja z odlikovancem Lojzecom Hanžekom.

Ranč, gda sem te članek pisala, je vogrška vlada (kormány) notzglasila krizno stanje, če rejsan je na Vogrskom tisti den eške samo 16 betežnikov bilau, dapa WHO je razglasila pandemijo (világjárvány). Ka pomejni krizno stanje? Prepovedali so vse programe, gde bi se v zaprejtom prostori zbralo več kak stau, venej na prostom več kak 500 lidi. Etak so tazaostale vse proslave za 15. marciuš, bodo tazaostali koncerti, gledališke predstave, kinoprojekcije (med njimi Slovenski filmski dnevi v Somboteli). Na visoki šaulaj pa univerzaj nega več pouka, samo prejk interneta. (Gda sem tau pisala, so eške osnovne šaule pa vrtece nej zaprli, ka je prej ta virus najmenje nevaren na mlajše. Dapa tau se eške tö leko zgodi.) In se je 16. marciuša zgodilo!

Znauva se je postavila kontrola na mejaj z Avstrijo, Slovenijo pa Hrvaško. Gda sem tau pisala, samo na nekdešnji vekši prehodaj. Na mali prehodaj, kak so pri nas Gorenji Senik, Verica ali Andovci so postavili betonske prepreke, ta ka nej vö pa nej notri se ne more titi. Če bi steli v Slovenijo, bi se mogli pelati na Redič, kak v 60-i lejtaj prešnjoga stoletja.

Ka leko lidgé za tau napravimo, ka bi se virus nej tak brž razširo? Strokovnjaki tak pravijo, ka trbej skrb meti, previden biti, dapa nej trbej paniko zganjati. Največ, ka leko napravimo, ka ne ojdimo na takšna mesta, gde se dosta lüstva zbira, tau sploy vela za starejše. Pa ne pozabimo si roké prati, razkuževati (fertőtleníteni) dostafart na den, sploy te, če ojdimo v takšni mestaj, gde se dosta lidi obrné.

Dragi naši bralci, te pa skrb mejte nasé. Vüpajmo se, ka kak v vsakšom cajti (obdobji), gda so razne küge prišle nad človeštvo, de ta küga (ali kaštiga) tö taminaula. Vüpajmo, ka Baug tak »obrné«.

(Na 1. strani: Betonska prepreka na pauti pri Andovcaj.)

Marijana Sukič

Šibilske knige

10. marciuša je Društvo porabskih slovenskih penzionistov organiziralo predavanje za svoje člene o Šibilski knjigaj, stero je držala etnologinja Marija Kozar. Najbole interesantne tale svojoga predavanja je napisala našim novinam tö.

Predavanje o Šibilski knjigaj s Slovenskom domi v Monoštri

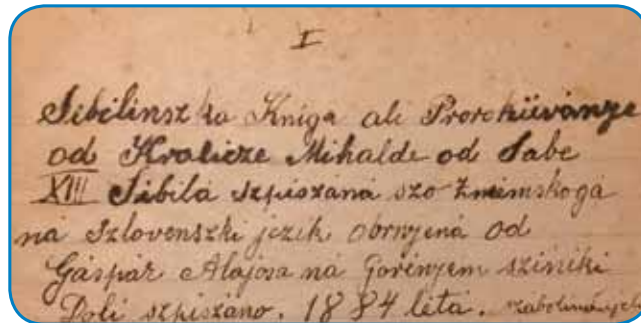
Od 16. stoletja do konca 2. svetovne bojne – več kak 400 lejt – so po cejlj Europi druknivali Šibilske knige in je odavali na senjaj. Nadrukivane knige so z rokav prejkspišavali, dojobračali na več gezikov. V te knjigaj so leko lidgé šteli proroküvanje o tome, ka vse de se godilo pred koncom svetá. Kakšna znamenja do pred pitani dnevom.

V našoj maternoj rejči, po porabski vesnicaj je inda svejta tö več takši knjig bilau z rokav napisani v šaulske irke (zvezke). Edne takšne knige smo meli doma pri Džagarški na Gorenjom Siniki. Ženske naše držine so 1940-oga leta po zimski večeraj – s klabajsom pa perom, šteroga so v tinto namakali – prejkspisali z druge irke. Te Šibilske knige so bile z nemškoga na slovenski jezik obrnjene od Gáspár Alajosa, Sabaulinoga Lujzlina 1884-oga leta. Uni so bili od Sabaulinoga Vilmoša dejdek, šteroga naši lidgé eške ponijo. Pa njino cimprano, z ritonjami pokrito ižo, v šteroj so dejdek tö doma bili. Lujzlina oča so bili s Trdkove, mati pa z Ivanovec. Lujzli so na Nemškem (v gnešnjoj Avstriji) slüžili, krave pasli. Tam so spoznali Šibilske knige.

Naše knige majo 73 strani in

so raztalane na Napelavnje (uvod) in štiri tale (prva, druga, tretja kniga in 12 dugovanj pred prihodom Antikristuša). Na konci je »Edna druga kniga o Antikristuši« in Pesem o sodbi. Iz Napelavanja zvejmo, što je bila Šibila: »Michalda, Kralicza med Sibilami

ali Proroküvanica, je trinajszeta, stera vu vremeni Salamon Krali prisla vu Jeruzs-

álem, naj bi nyegovo Modroszt poszlüsala i nyemi doszta od prisesztnoga dugovanya naprej povedala.« (Ovak pa za Šibile ali Šibole so zvali vse ženske, štere so proroküvale, naprej povödale, ka vse se zgodi za par lejt ali do konca svetá.) V Starom zakoni Svetoga pisma leko štemo, ka je kralica iz varaša Šaba v Jemeni rejsan gorpoiskala krala Šalamona v Jeruzalemi (1 Kr 10, 2-3). Depa nej ma je proroküvala, liki se je samo pogučavala z njim.

V Šibilski knjigaj je dosta vse prejkvzeto iz Svetoga pisma. Leko štemo nika iz zgodovine Českoga rosaga tö. Tam so lidgé oprvim nezadovolni bili s katoličanjskov vörov. Jan Hus je sto malo prenoviti katoličanjsko cerkev. Za toga volo so ga 1415-oga leta püšpecke

na smrt osaudili in zožgali. Med lüstvom je revolucija vövdarila v Pragi. Lüstvo je tak čemerno gratalo na gospaude, ka so se 1418-oga leta v varaško ižo nutvtrgnili in prejdne vö na okno zlüčali. V zgodovini je tau zapisano kak »praška defenestracija«. V Šibilski knjigaj pa piše, ka: »...doszta Goszpode vu tom varasi morjeno bode, tak da vszaki kout pun bode. Nego jih eške doszta z viszike Varaske tanácsne hizse doli vrzseno bode.« Bojna med katoličani in protestanti je trpejla 30 lejt po cejlj Europi.

Pauleg Svetoga pisma pa zgodovine je v Šibilski knjigaj največ napisano o tome, kak so lidgé lagvi, grejšni, razvüzdani. Za toga volo Baug kaštige pošle na nji. Pred kaštigami do znamenja (opozorila), kakšne greje ne smej lüstvo včiniti, če neške biti kaštigano. Na priliko: na svetkaj

delati, v posti plesati, gizdavi biti, hižni zakon prelomiti itn. Pred pitani dnevom de 12 znamenj med letom 1756 in 1890. Po naši Šibilski knjigaj bi že té mogo biti konec svetá. Vala Baugi, tau se je eške nej zgodilo.

Na konci naši Šibilski knjig je Pesem od sodbe s 17-imi kitičami. 12 angelov de z 12-imi trobüntami trobüntalo. Na vsikšo trobünto se nika zgodi. Na konci pesmi zvejmo, če mo vörvali v Bogá, té vsi v nebesa pridemo.

V Šibilski knjigaj je istina, ka je prejkvzeto iz Svetoga pisma pa iz zgodovine. Drügo je bole pripovejst pa postrašüvanje lidi, sploy pa protestantov. Za toga volo mislijo čednjaki, ka so Šibilske knige napisali katoličanjski popevge.

Marija Kozar

Madžarsko-slovenski spletni slovar so predstavili tudi v Murski Soboti

»Res sem zelo vesel, ne da lahko danes predstavljamo ta slovar, ampak da je narejen in ga lahko uporabljamo. To je dogodek, ki se ga pravzaprav ne zavedamo, kako velik je,«

stavitev velikega Madžarsko-slovenskega spletnega slovarja, poudaril priznani slovenski jezikoslovec *dr. Marko Jesenšek* in dodal, da se tako velike zbirke besed delajo deset-

edina v Evropi in s tem tudi na svetu, kjer je možno študirati slovenski jezik in književnost na prvi in drugi stopnji ter tudi opravljati doktorske študije.« Marko Jesenšek je še izpostavil, da »gre zaslug za to peščici zanesenjakov, dvema profesorjema in lektorju, ki so prepričani, da šparanje pri jeziku dolgoročno prinaša izgubo. In samo v takem okolju je lahko tak slovar nastal. Delo je bilo opravljeno tako rekoč na etični pogon. Da ne bo kdo mislil, kako so avtorji služili in se bodo pripeljali na predstavitev z novim avtom. Ne, šlo je res iz prepričanja, da je za ta naš jezik, ki je vedno bolj mačehovsko obravnavan, potrebno narediti nekaj, pokazati, da ni vse samo v ceni in denarju, da vendarle živimo v družbi, kjer veljajo tudi kakšne druge vrednote.« Jezikoslovec je z obžalovanjem dodal, da se še ne ve, kdaj bo luč sveta ugledala obr-

njena, torej slovensko-madžarska različica slovarja, pri kateri »v Sloveniji nismo prišli dlje od koncepta«. To, da bi nujno potrebovali tudi ta slovar je ob čestitki avtorjem

vsak, ki se registrira na spletni strani szotar.net, so v Murski Soboti predstavili: nosilec projekta profesor *dr. István Lukács*, glavna urednica *dr. Marija Bajzek Lukač*, ured-

Slovar so v Murski Soboti poleg Istvána Lukácsa, ki ga ni na fotografiji, predstavili (od leve): Brigitta Soós, Natalija Ulčnik, Marija Bajzek Lukač, Mladen Pavičić in György Rágyanszki

je v prostorih Pokrajinske in študijske knjižnice Murska Sobotica, kjer so ustvarjalci po Budimpešti, Ljubljani in Monostru pripravili četrto pred-

letja, »vi pa ste ga v štirih letih. In še nekaj se mi zdi zelo pomembno, namreč, ta slovar je nastal na Univerzi ELTE v Budimpešti, ki je danes verjetno

Marko Jesenšek: »To je dogodek, ki se ga pravzaprav ne zavedamo, kako velik je.«

izpostavil tudi *Ferenc Hajós*, prvi veleposlanik Republike Slovenije na Madžarskem. Veliki Madžarsko-slovenski spletni slovar, do katerega lahko brezplačno dostopa

nica *Brigitta Soós*, urednik *György Rágyanszki* ter lektorja *dr. Natalija Ulčnik* in *dr. Mladen Pavičić*.

Silva Eöry

Spoznaj svoje mesto!

Mestna knjižnica in muzej Avgusta Pavla ter Domoznanski klub Monošter vabita vse občane, posebej učence in dijake šol ter tudi turiste, naj spoznajo mesto v okviru potepanja, igre, ki jo je podprla komisija za hungarikume pri Kmetijskem ministrstvu. Monošter ima zelo bogato zgodovinsko preteklost, ki se jo spleta spoznati in raziskati – pri tem pomaga brošura, ki vsebuje tudi posebno stran za žige. Vsi, ki se bodo podali na raziskovanje mesta, si bodo lahko ogledali sedem stavb, ki so del monoštrske stavbne dediščine. Obisk določene stavbe bodo dokazali z žigom, ki ga najdejo v ali pred stavbo. Če poseben list z vsemi sedmimi žigi oddajo v muzeju ali v knjižnici, bodo prejeli spominsko listino.

LRH

Državno srednješolsko tekmovanje iz slovenščine

Udeleženci tekmovanja 9. marca 2020 na Sombotelski slovenski samoupravi (z leve spredaj): profesorici sombotelske univerze Ibolya Dončec Merkli in Elizabeta Emberšič Škaper, vodja Pedagoškega centra za narodnosti pri Uradu za šolstvo v Budimpešti Ágota Kállay (članice komisije), dijakinja monoštrske Srednje strokovne šole Béla III. Viktória Horváth in njena profesorica Beáta Cernyákovics Strum. Zadaj stojijo: profesor monoštrske Gimnazije Mihályja Vörösmartyja Norbert Gerencsér s svojima dijakoma Zalánom Langom in Júlio Nagy.

mkm

Nova podpredsednika

Na plenarnem zasedanju Parlamenta so 9. marca 2020 na predlog predsednika Parlamenta izvolili dva podpredsednika Komisije za narodnosti. To sta postala slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss (druga z desne) in srbski zagovornik Ljubomir Alexov (četrti z desne). Za predlog je glasovalo 168 poslancev, dva sta se vzdržala.

FS

PREKMURJE

Giorgio de Chirico

Galerija-Muzej Lendava (GML), stera je v zadnji lejtaj pod imenom Velikani svetovne umetnosti pripravila že več zanimivih razstav, je pred dnevi predstavila ške enoga eričnoga slikara. V razstavnih prostorih lendavskoga grada do vse do 31. oktobra na ogled likovna dela talanskoga slikara, grafika, kipara in literata Giorgio de Chirica. Razstava z naslovom Giorgio de Chirico - metafizični umetnik se posveča delom umetnikovega zadnjega ustvarjalnega obdobja. Na lendavskom gradi so pouleg toga na ogled postavljeni ške kepi domačina, Lendavčana Zoltana Gabora, steroga je pri njegovom deli navdihoval glij Chirico.

Zbrane na otvoritvi sta nagovorila direktor GML Dubravko Baumgartener in lendavski župan Janez Magyar, razstavljeni dela in avtorja pa je predstavil umetnostni zgodovinar Attila Písnjak. »Giorgio de Chirico je biu utemeljitelj simbolnoga slikarstva in podzavestnoga slikarstva,« je povedo Písnjak in ške cujda, ka je tej talanski slikar - rojeni je biu leta 1888, mrau pa je leta 1978 - eden »najbole fontoških ustvarjalcov umetniških gibanj z začetka 20. stoletja«. Skupina scuola metafisica je gratala 1917 v talanskon varaši Ferrara, Chirico pa je svoj prvi metafizični kejp napravo že prva, leta 1910. »Meu je velki vpliv na sodobnike, najbole na nadrealiste, steri so v njem vidli svojoga predhodnika in največšoga vzornika,« je ške raztomačo Attila Písnjak.

Po tistom, ka je razstavo goropro lastnik zbirke Daniele Brandani, se je notpokazala ške mlada violinistka Izidora Krenn, dijakinja tretjoga letnika Konservatorja za glasbo in balet Maribor.

Silva Eöry

»Za neko majhno skupnost je

Leta 1993 je madžarski Parlament sprejel Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin, ki je domačim narodnostnim skupnostim omogočil ustanavljanje lokalnih in državnih manjšinskih samouprav. V naslednjem letu je prišlo do formiranja slovenskih predstavniških teles v porabskih vaseh in nekaterih večjih mestih, leta 1995 pa so elektorji iz vrst Slovencev na Madžarskem prvič izvolili Državno slovensko samoupravo.

»Preteklih 25 let je zelo hitro minilo,« je s pripovedovanjem pričel dolgoletni predsednik DSS Martin Ropoš, ko smo ga ob visokem jubileju krovne organizacije prosili za pogovor. »Začeli smo iz nič. Kakor ostale narodnosti je tudi naša skupnost poizvedovala, kaj je možno narediti, kaj nam zakon omogoča pri uveljavljanju osebnih in kolektivnih manjšinskih pravic,« se je v sejni dvorani obnovljenega sedeža DSS na Gornjem Seniku spominjal sedanji podpredsednik organizacije. »Občni zbor je za sedež Državne slovenske samouprave določil Gornji Senik, smo pa odprli podružnico tudi v Budimpešti. Odkup primernih prostorov je podprla madžarska država. V začetkih še nismo imeli svojega urada, le tajnico.«

V tem času je v Monoštru že pet let delovala druga krovna organizacija, Zveza Slovencev na Madžarskem. »Naši glavni cilji so bili in so še danes skupni: ohraniti naš jezik, kulturo in identiteto. Dogovorili pa smo se, da se bo DSS bolj posvetila šolstvu, kljub temu pa je bila naša organizacija kasneje dejavna tudi na kulturnem in medijskem področju,« je dejal Martin Ropoš in dodal, da si je DSS zmeraj prizadevala biti vsedržavna organizacija. »Nekoliko smo odstopali od krovnih organizacij drugih narodnosti, saj smo v občni zbor zmeraj povabili člana iz vseh krajev, kjer

delujejo lokalne slovenske narodnostne samouprave. Velik korak pa je pomenilo, ko smo lahko ustanovili svoj priskrbeti manjkajoča sredstva. Odločiti se je bilo torej treba, spodbujalo nas je tudi šolsko ministrstvo. Občni

»Glavni cilj Državne slovenske samouprave je bilo vseh 25 let zastopanje interesov slovenske narodnosti na Madžarskem« - pravi prvi predsednik krovne organizacije Martin Ropoš

urad, ki nudi znatno pomoč občnemu zboru in tudi vodstvu krovne organizacije,« je poudaril sogovornik in dodal, da je dejavnost Urada nenado-

zbor pa je sklenil, da prevzame ustanovi, saj bi zaprtje šol pomenilo veliko škodo,« se je spominjal takratni predsednik, ki je mnenja, da je bila

Junija 2018 je nagrado DSS »Za Slovence na Madžarskem« prejel državni sekretar Csaba Latorcai - krovna organizacija je največ pomoči prejela od madžarske države

mestljiva pri upravljanju porabskih šolskih ustanov.

22. maja 2012 so namreč na monoštrskem Generalnem konzulatu RS dogovor o primopredaji obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šol s pripadajočima vrtcema podpisale porabske lokalne samouprave in Državna slovenska samouprava. »Že kot župan Gornjega Senika sem videl težave lokalnih občin pri financiranju obeh šol s tako majhnim številom učencev. Ob normativni pomoči so si morale občine namreč same

odločitev pravilna. Šole še danes delujejo, se razvijajo in stavbe obnavljajo.«

Od leta 2018 deluje tudi saskolovski narodnostni vrtec pod okriljem DSS, šolstvo pa ni edino področje delovanja krovne organizacije. »Brez ohranjanja kulture nobena narodnost, še posebej neka tako majhna skupnost, ne more preživeti,« je poudaril Martin Ropoš in kot primer navedel ustanovitev prve Slovenske zbirke leta 2009. »Küharjeva spominska hiša na Gornjem Seniku je nastala s pomočjo

evropskih, državnih in lastnih sredstev. Tudi za njeno delovanje je danes finančno poskrbljeno, zbirka se razvija in vsako leto obnavlja.« Podpredsednik DSS je tudi podčrtal, da deluje nekdanje župnišče kot »živa hiša«, saj ponujajo njegovi prostori možnost za predstavitev starih opravi in šeg preko delavnic in etnoloških taborov.

Spominska hiša je poimenovana po nekdanjem župniku Janošu Küharju, polstoletnem stebri slovenstva na Gornjem Seniku, je poudaril Martin Ropoš in dodal: »Cerkveno področje je zelo pomembno za slovensko skupnost, večinoma smo namreč katoličani. Odločili smo se - če že nimamo domačega slovenskega župnika -, da bomo podprli vse, kar pomaga pri ohranjanju slovenskega jezika v cerkvah.« Med prizadevanji je dolgoletni predsednik naštel izdajo porabskega molitvenika, cerkvene pesmarice »Poslušajte, vsi ljudje« oziroma prirejanje dvojezičnih slavnostnih maš ob vseh večjih cerkvenih obletnicah. Med dosežki DSS lahko tukaj omenimo še postavitev spomenikov na vseh porabskih pokopališčih z napisom »Sterin doma samo vözvonijo«, krovna organizacija pa je zadnja leta dejavna tudi pri obnavljanju cerkvenih poslopij v pokrajini.

Državna slovenska samouprava je bila med glavnimi organizatorji vseh treh zadnjih porabskih »borovih gostüvanj« in ima velike zasluge tudi pri tem, da so šego domačih Slovencev leta 2015 vpisali v Register nesnovne kulturne dediščine na Madžarskem. Med nadaljnjimi prizadevanji krovne organizacije na kulturnem področju naj le navedemo še izdajo zbirke z naslovom »Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju«.

DSS je izključna lastnica Radia Monošter, ki oddaja slovenski program od leta 2000 in je slišen v širši okolici porabske-

pomemben vsak posameznik»

ga središča. Postaja je v prvih dvanajstih letih oddajala le 8 ur tedensko. »Kot edina samostojna narodnostna postaja, je imel slovenski radio velike finančne težave. Za delovanje je od madžarske države

ljajo kvečjemu 10-20 odstotkov. »Ob politično-moralni podpori dobivamo narodnostni od madžarske države tudi finančno pomoč, še posebej naša majhna skupnost Slovencev na Madžarskem.

Podpredsednik DSS je poudaril, da lahko pridejo sredstva iz razvojnega programa tudi do najmanjšega podjetnika oziroma do tistih mladih, ki niso vključeni v delo kulturnih skupin ali narodostnih organizacij. »Za neko majhno skupnost je pomemben vsak posameznik,« je podčrtal v upanju, da bo tudi Slovenija sprejela in finančno podprla ta razvojni program.

kem - deloma - rešilo šele leta 2014. »Tudi to je bilo ena od glavnih tem na zasedanjih dvostranskih manjšinskih mešanih komisij. Zato predstavlja velik korak, da smo Slovenci dobili - zelo aktivno - zagovornico v madžarskem Parlamentu. Tam se srečuje z ministri in poslanci, lahko torej doseže veliko. Z zagovornico imamo vsakodnevne stike, moramo namreč nasto-

Ena od glavnih organizatork borovega gostuovanja v Sakalovcih je bila leta 2019 Državna slovenska samouprava - porabska šega je vpisana v Register nesnovne kulturne dediščine na Madžarskem

Oktobra 2017 so pred prenovljenim sedežem DSS odkrili kip Avgusta Pavla - prekmurski znanstvenik je raziskoval tudi v porabskih vaseh

prejel le polovico potrebnih sredstev, zagotovitev ustreznega proračuna je bila torej zmeraj problematična. Ko se je spremenil medijski zakon, smo se morali odločiti o prihodnosti radia. Zakon je takrat omogočil oddajanje v tedenskih 28 urah, po drugi strani pa smo dosegli, da se je financiranje radia rešilo dolgoročno. Sicer ta podpora niti danes ni stoodstotna, manjkajoči del si je potrebno pridobiti preko razpisov.«

Martin Ropoš je podčrtal, da prejema DSS večino sredstev od madžarske države. Kakor se pa je spominjal, se je bilo potrebno za uravnoteženo financiranje nekoč veliko boriti. »Na zasedanjih madžarsko-slovenskih manjšinskih mešanih komisij je bilo pred dobrim desetletjem glavna tema prav stalno in pravočasno financiranje narodnostnih institucij. Dolga dolga leta se je to zavleklo, zaradi tega si DSS ni upala ustanoviti novih institucij.« V zadnjih desetih letih pa je postalo financiranje sistemsko, je podčrtal podpredsednik Državne slovenske samouprave, manjkajoča sredstva predstav-

Velik korak pa je predstavljal tudi to, da sta na primer obnovo monoštrskega Slovenskega doma v polovični meri, skupaj financirali Slovenija in Madžarska.«

Kljub večdesetletnim prizadevanjem narodnostnih organizacij pa je vidna tendenca, da se mladi Slovenci izseljujejo iz Porabja, je povedal Martin Ropoš. »V tej pokrajini živi skoraj 80 odstotkov vseh pripadnikov naše skupnosti. To obmejno območje je med slabše razvitimi na Madžarskem, kar pa velja tudi za sosednje Prekmurje. Z monoštrskim generalnim konzulatom in slovenskim veleposlaništvom v Budimpešti se že dolga leta pogovarjamo o tem, kako bi lahko razvijali gospodarstvo v pokrajini. Mlado generacijo moramo pripraviti do tega, da ostane doma, kajti mnogi iščejo delovna mesta onstran meje. Pomembno je torej, da je Madžarska po tolikih letih potrdila in tudi finančno podprla Razvojni program Slovenskega Porabja. Pripraviti smo ga morali sicer v res kratkem času, v letu dni, bodo pa razpisi za konkretne projekte objavljeni že v tekočem letu.«

Podobne dvostranske podpore je deležna tudi madžarska narodna skupnost v Prekmurju, s katero ima DSS podpisanih več sporazumov. »Trilateralnega z Zvezo Slovencev na Madžarskem in Pomursko madžarsko samoupravno narodno skupnostjo smo podpisali v prisotnosti predsednikov obeh držav. Od takrat se je pričelo tesnejše sodelovanje med narodnostma, predvsem na šolskem področju. Imeli smo in načrtujemo skupne evropske projekte, s sodelovanjem Občine Lendava in Občine Monošter pa smo ustanovili ETZS MURABA,« je naštel Martin Ropoš in še podčrtal: »Povezuje nas, da živimo v manjšini, naši problemi so sorodni. Upam, da bo ta povezanost ostala tudi v bodoče.«

Medtem ko ima madžarska skupnost v Prekmurju že dobra tri desetletja svojega poslanca v Državnem zboru Republike Slovenije, se je to vprašanje v primeru Slovencev na Madžars-

pati enotno. Zelo pomembno je, da sama razpolaga s pravimi informacijami in lahko tako zastopa naše interese ter pomaga pri reševanju naših problemov.«

Martin Ropoš meni, da je lahko Državna slovenska samouprava svoje načrte uresničila, narodnostne institucije upravljala ter na kulturnem in medijskem področju delovala le z gmotno pomočjo Vlade Madžarske, velikega pomena pa je bila tudi moralna in finančna podpora matične domovine, predvsem preko Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naš sogovornik je stal dolgih 25 let na čelu krovne organizacije, ki je v preteklega četrta stoletja pomembno sooblikovala življenje Slovencev na Madžarskem. Novembra 2019 je svoj položaj predal novemu predsedniku, saj meni, da je potrebno nalogo ohranjanja jezika, kulture in izročila - ko napoči pravi trenutek - prepustiti mlajšemu rodu.

-dm-

ŽELEZNA ŽUPANIJA

V Železni županiji tō mamō pragozde

Sombotelško gozdno gospodarstvo je več pragozdov (őserdő) ustvarilo v Železni županiji, eden je v Őrségu, drugi na Gorenjom Seniki, tretji na Soli, štrti pa v Sakalovci.

Njigvi cilj je biu s tejmī gozdovi, aj več vejo, naj vidijo gozdarje, kak se gaušča sama od sebe gordrži, kak rastejo tam drejvge, gde se lüstvo splojnika vcuj ne mejša. Če stoj ne vej, ka so té gauške pragozdovi, tau bi leko mislili, ka so tau takšne gauške, kak če bi v tej gauškaj sploj nej gospodarili ali brezi lastnika bi bile. V tej goščaj se nika ne smej delati, še edna cona je vooznačana, aj se vej, gde se začnejo tej pragozdovi. Depa če bi nej bila ta cona, te bi tō vpamet vzeli, zato ka na taum tali puno je taši drejv, stere so se vöbrnaule pa na zemlej ležijo. Te lejs dočas tam ostane, ka ta ne sprnej. Sledkar s tauga baude gnojilo za tiste drejvge, stere sam od sebe do začnile rasti. Dosta taši drejv stoji v pragozdi, stere so znautra že vautle, v taši stebblaj majo gnejzde ftiči, zavarice (veverice) pa še dosta fela drūgi živali.

Tau se že za par lejt dobro vidi, ka se gauška sama od sebe ranč tak dobro obnovi ali še baukše, kak če bi tau delo gozdarje meli prejk. Po pragozdi se ne smej samo tak prejkodti, še pejški nej, posebno dovoljenje trbej sprositi.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Slovenija ima novo vlado

S pričakovano večino 52 glasov je bila minuli petek zvečer v državnem zboru po izjemno kratki razpravi izvoljena tretja vlada Janeza Janše. Potem ko so novi ministri prisegli, je že uro po imenovanju 14 slovenska vlada sprejela številne ukrepe, predvsem osredotočene za omejitev širjenja novega koronavirusa. Pričakovano so bila izpeljana tudi številna kadrovanja. S položaja generalne direktorice policije so razrešili Tatjano Bobnar in za vršilca dolžnosti generalnega direktorja policije imenovali Antona Travnerja. Z dolžnosti načelnice Generalštaba Slovenske vojske odhaja Alenka Ermenc, ki jo bo začasno nadomestil njen namestnik brigadir Robert Glavaš, in Dejan Matijević s položaja generalnega direktorja Obveščevalno varnostne službe Ministrstva za obrambo (OVS). Slednjega bo nadomestil Andrej Osolnik. V novi vladi je sedem ministrov iz vrst vodilne stranke SDS, in sicer: minister za notranje zadeve je Aleš Hojs, za zunanje zadeve Anže Logar, za finance Andrej Šircelj, za okolje in prostor Andrej Vizjak, za kulturo Vasko Simoniti, ministrica brez listnice, pristojna za Slovence v zamejstvu in po svetu, Helena Jaklitsch in minister brez listnice, pristojen za razvoj in evropsko kohezijsko politiko, Zvonko Černač. Štirje ministri so iz SMC: Zdravko Počivalšek je minister za gospodarstvo, Simona Kustec ministrica za izobraževanje, znanost in šport, Lilijana Kozlovič ministrica za pravosodje in Boštjan Koritnik minister za javno upravo. Iz NSi so Matej Tonin, minister za obrambo, Janez Cigler Kralj za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Jernej Vrtovec za infrastrukturo. Dva ministra sta iz vrst stranke DeSUS: Aleksandra Pivec je ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, minister za zdravje pa Tomaž Gantar.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

SAJENJE TRAJNIC

Vrtne trajnice dobivajo vedno večjo veljavo pri ljubiteljih in zbirateljih rastlin. Bolj množično se pojavljajo v zasebnih vrtovih kot v javnih nasadih. Spremenila se je le izbira. Niso vse vrste in sorte za vsak vrt.

Skupina različnih trajnic

Najpomembnejša skupna lastnost trajnic je, da rastejo in živijo po več let, pogosto tudi desetletja. Nekatere med njimi potrebujejo po več let, da se prav vrastejo na svo-

Trajnice potrebujejo ogrodje, to so drevesa in grmičevje

jem mestu in šele takrat pokažejo svojo pravo okrasno vrednost. Taka je npr. potonika. Druga vidna značilnost je, da so izredno številne in različne. Ko поблиže spoznamo svet trajnic, vidimo, da imamo z oskrbo manj težav, kot se zdi na prvi pogled. Pri

mnogih je oskrba zahtevnejša le v prvem letu in morda v drugem, pozneje pa komaj še kaj. Posaditi jih moramo na primerno mesto in zagotoviti ustrezno rastišče, da bo rastlina imela vse možnosti za nemoteno rast.

Za rast trajnic je najpomembnejše rastišče. Če ni pravo, rastline ne bodo rasle. In še tako odlična oskrba ne bo nadomestila slabega rastišča. Vrtne trajnice moramo

čim bolj poznati in jih v nasadu pravilno razvrščati, če hočemo zadostiti biološkim potrebam rastlin ter estetskimi zakonitostim vrtnega oblikovanja.

Čeprav so se trajnice kot posebna skupina okrasnih rastlin uveljavile v vrtovih

in parkih v vsem svojem razmahu šele v novejši dobi, danes ni vrta in tudi ne mesta v njem, kjer jih ne bi sadili in gojili. Sadimo jih tudi tam, kjer varujejo zemljo pred erozijo. Trajnice razmnožujemo (generativno) s semenom, z deli rastlin (vegetativno), največkrat pa z delitvijo. Najboljši čas za delitev trajnic je

Krvomočnica primerna kot pokrovnna rastlina

pomlad. Nadzemni deli pri večini trajnic pred zimo odmrejo, a vsako pomlad spet ponovno odženejo. In šele takrat jih presajamo oziroma delimo. Zgodaj spomladi

Spomladi cvetoče trajnice porežemo takoj po cvetenju

delimo trajnice: rman, preobjede, anemone, orlice, astre, zvončnice, krizantemice, ostrožnike, nageljne, telohe, hoste, zlato rozgo, ameriški slamnik ...

Poznamo tudi poletno delitev. To so trajnice, ki jih delimo zgodaj poleti, potem ko so odcvetele. To so skoraj vse spomladi cvetoče blazinaste trajnice.

Da bi se trajnice mogle v polnosti uveljaviti, je pomembno ogrodje, kamor jih priključimo, s katerim se povezujejo in sestavljajo celoto.

Tako ogrodje so v prvi vrsti drevesa in grmovnice. Izmed vsega pa je najpomembnejše, da z drevjem in grmovnicami ustvarjamo življenjske razmere, v katerih bodo traj-

nice zadovoljivo uspevale.

ALI STE VEDELI...

Da rastline tudi slišijo, saj se odzivajo na zvoke oz. zvočne valove vibracije?

Besedilo: Olga Varga

Fotografije: svetovni splet

Gabrijela Küzma – nauva direktorica böltinskoga Zavoda za turizem in kulturo

Auto je biu njena dnevna soba

Če se ške dobro spaumnite, smo lani pisali o tom, ka so v Gančanaj svetili stauletnico majoša, postavitve majpana, steri je v toj vesnici malo ovakši kak indri. Kak nam je te pripovedjala Gabrijela Küzma, je biu tüdi njeni pradedek Ivan med tistimi sodaki, steri so po tistom, ka so leta 1919 srečno prišli domau iz prve bojne, v zahvalo Mariji 30. aprila postavili draug z gorokinčano brezovo krošnjo. Gabika, kak njau največkrat vsi zovejo, je bila med tistimi, steri so največ pomagali, ka so v Gančanaj té viski jubilej lepau proslavili.

»Moj pradedek je biu pintar, on je po tistom, ka je 1921. leta z bojne prišo, bečke začno rediti. In ta tradicija je šla naprej, tak ka mo drügo leto v naši držini meli stauletnico pintarstva. Za njim je tau delo prejkvzeu njegov

njena sestra Gabika že večkrat obiskala.

Rejdki se leko pohvalijo, ka delajo v tak staroj in zanimivoj zidini kak naša sogovornica,

Küzmovi, Gabika (stogi prva z leve) s sestrama, bratom pa očom in materjo

stera ma od lani decembra svojo pisarno v böltinskem gradi. »Nejsam vesela samo zavolo lepe pisarne, liki tüdi zavolo

rejdki sam prespala pri sestri ali pa pri eni kolegici. Nejsam pa tam živela zatau, ka se je moj dragi Albin, moj partner, nej steu ta preseliti. Pouleg

toga sva doma zazidala ram in te sam pravla, ka se eden more žrtvovati,« pravi Gabika Küzma in cujda, ka se je v vsakodnevnih voženj v slovenski glavni varaš navolila, spoj v zadnjom cajti, gda je biu promet iz dneva v den bole gausiti, tak ka je dostakrat ponučala tüdi dvej vöri pa pau, ka je prišla v center Ljubljane, gé je bila njena služba: »Leko povem, ka je biu moj auto moja dnevna soba.«

Gabika Küzma je v Ljubljani preživela dosta cajta že prva, vej pa je po zgotovleni soboški gimnaziji šla v slovenski glavni varaš študerat geografijo. »Prva sam stejla biti turistična vodnica (idegenvezetö), samo ka sta me oča pa mati nej püstila v Maribor na srednjo šaulo, zatau sam te šla študerat geografijo ali namesto turistične smeri sam vödabrala smer prostorsko planeranje. V Trsti sam delala specializacijo za geografske informacijske sisteme in kartografijo. Té tau študija sam ške nej zgotovila, fali pa mi samo ške zaključna naloga,« pove sogovornica, stera je na en način zdaj vseeno pa prišla v turizem, vej pa vodi takši zavod, steri se v böltinski občini s turizmom in kulturo spravla. Tüdi ovači je sama rada turistka. Kak ste leko pršteli, je že večkrat v Hongkongi obiskala

svojo sestro Mirjano. Nazadnje sta bila z Albinom v Aziji konec preminaučoga leta, prva kak je Gabika vöminila službo. »Prva sva prišla v Honkong, gé sva se srečala s sestro in njeno držino, po tistom pa sva odletela s fligarom naprej, na otok Borneo. Prva sva se stavila v varaši Kota Kinabalu, samo ka je tam dosta turistov, zatau sva se odpelala naprej, na severni tau otoka, v mali varaš Kufat. Morem prajti, ka je november nej najboukši mejsac, ka prideš na Borneo, vej pa je tau najbolje deževna sezona, zatau je dostakrat üšo dež. Z Albinom sva najšla eno lepo mesto, čista ob mordji. Spala sva v šatori. Prvi dvej noči je bilo trno fajm. Poslüšala sva morske valove, gledala mejsac, tretjo nauč pa najja je dež zbüdo. V šator je notri začnilo teči, pa ške vöter ga je steu ofjudnoti, tak ka sva se mogla preseliti pod strejo« je raztolmačila sogovornica in

Orangutan v zavetišči na otoki Borneo

povedala, ka sta na Bornei šla poglednot tüdi orangutane, »po tiston pa sva šla ške na eno bole turistično mesto, ali tam sva bila trno razočaraniva, zatau sva namesto 15 dni ostala na Bornei samo 11 dni in sva šla rajši nazaj v Hongkong. Tam so se glij v tistom cajti začnili protesti, zatau sva tüdi tam nej mogla ojditi telko po varaši, kak sva stela,« je na konci ške raztolmačila Gabika Küzma. (Kejp na 1. strani: Na Bornei sta na plaži poberala z Albinom tüdi smetke.)

Silva Eöry

... DO MADŽARSKE

Vse več je romskih študentov

V nekaj letih se je podvojilo število romskih študentov v državi, je objavil dnevnik Magyar Nemzet po izjavi državnega sekretarja na uradu predsednika vlade Balázsa Orbána. Po njegovem mnenju je to rezultat t. i. romskih strokovnih domov, ki so začeli delovati po l. 2011. V enajstih strokovnih domovih se trenutno izobražuje 327 romskih dijakov.

V teh domovih se mentorji ukvarjajo z nadarjenimi, toda socialno šibkimi dijaki, imajo jezikovne tečaje, razne treninge itd., lahko si pridobijo tudi štipendijo.

Poseben program imajo za romska dekleta (Bari Shej), v okviru le-tega mentorirajo dva tisoč romskih žensk in deklet. Program traja dve leti, mentorji jim pomagajo pri odločitvi za poklic, svetujejo pri načinu življenja ter pomagajo pri učenju.

Starši se bodo odločili o upravitelju šol

Lani decembra se je prvič pojavila novica, da bi sombotelska škofija prevzela upravljanje ene od osnovnih šol v Monoštru. 11. decembra se je škof János Székely srečal s starši, kjer je povedal, da je škofija želela prvotno prevzeti le osnovno šolo Széchenyi, pobuda, da bi upravljala tudi monoštrsko gimnazijo, se je rodila na občini. Na precej burnem forumu je škof izpostavil, da bodo prevzeli šole le v primeru, če se bo s tem strinjala večina staršev.

O svoji odločitvi bodo starši glasovali 25. marca med 8.30 in 18.00 uro ter 26. marca med 14.00 in 18.00 uro. Vsak starš ima pravico do enega glasu, svojo upravičenost mora dokazati z dokumentom, svoj glas lahko odda na eni od šol, ki bi jih prevzela škofija. To so OŠ Istvána Széchenyija in podružnici v Rábagyarmatu in Magyarlaku ter gimnazija Vörösmarty v Monoštru, ki je najstarejša posvetna gimnazija v Železni županiji. Če bo omenjene ustanove prevzela cerkev, bo ostala edina državna osnovna šola v Monoštru OŠ Jánosa Aranya, najbližje državne gimnazije pa bodo v Körmendü ali Szombathelyu.

Gabika in Albin

sin, moj dedek Anton, po tistom pa moj oča in brata, steriva sta tüdi oba Antona,« raztolmači sogovornica, stera ma ške dve sestri; Tadeja živé v Ljubljani ali brodi, ka bi prišla živét nazaj v Prekmurje, pa Mirjano, stera žive ške bole daleč vkraj, v Aziji. Zdaj, gda je na Kitajskom vövdaro koronavirus, je svojivi dvej čerki, šestletno Sofijo in dve leti staro Silvijo, pripelala domau k babici Elizabeti. Mirjana Küzma je doktorica kemije in kemijske tehnologije, Po zgotovljenom študiju je prva sedem let živela in delala v Singapurju, zdaj pa z držino že dobra štiri leta žive v Hongkongi, gé jo je

toga, ka sam se z nauvo slüžbo rešila vsakodnevné voznje v Ljubljano. Istina gé, ka sam pred leti že delala v grajski zidini, in tau pri Gradi na Gorickom. Zdaj sam trno vesela, ka sam prišla nazaj v domanjjo občino in ka mo tüdi s svojim delom leko neka napravila za domanje lüstvo,« pravi nauva direktorica böltinskoga Zavoda za turizem in kulturo, stera je skor pet lejt delala v Ljubljani, prva na kmetijskom ministrstvu, po tistom pa kak nacionalni kontrolor evropskih projektov v Službi vlade za razvoj in kohezijsko politiko. »V Ljubljano sam se skor vsakši den vozila z autojom. Trno

TANTA SONCE DOJ IDE, KAK SEM SE NARAUDILA

Anuška Časar, po možej Péntzes, so na Gorenjom Seniki rojeni, gda so se oženili, te so v Varaš prišli. Sprvoga, gda so vö na künjino okno gledali, kak sonce doj ide proto Seniki, večkrat so skonznatne oči meli. Zdaj že nej, depa srce je še zato gnesden fejest domau vleče. Nej sem znau točno, gde so doma, tak ka prvo paut sem ranč nej k njim nutcingo, liki k sausedici, sledkar sem zvedo, fejest sem nej zablau, zato ka je ona tö Slovenka.

-Tetica Anuška, vi ste na sterom tali vesi Živeli, gda ste na Gorenjom Seniki doma bili?

»Tam, kak se zdaj tagorik dé na Tromejnik, vogrski se tak zové, ka Hampo slovenski pa Sobota.«

- V vašom albumi smo taše kejpe nej najšli, gda ste mali bili, zaka?

»Zato, ka tistoga ipa so samo

pa dekel?

»Tri dekle je nas bilau pa dva pojba.«

- Prvi kejpi, ka smo najšli od vas, gda ste še menši bili, je tisti, gda ste na pokapanji

Anuška kak gimnazijka

dolavzeti. Tau vejte, koga so te pokapali?

»Tau je te bilau, gda so Župajnine Ane hči, Irmo pokapali, ona je mlado mrla, malo je več mejla kak dvajsti lejt. Ta-

zato ka te so dekle že bola dauer (trajno) mele. Ge sem tak duge vlase mejla, če sem dojsedla pa sem nej pazila, te sem gorsela nanjé. Vejn dvakrat ali trikrat sem pri frizerki sejdla, samo vsigdar sem je šanjali-vala dojrzitati pa sem nazaj domau šla.«

- Mate še tiste duge kite?

»Domau sem je odnesla pa sem kontj naprajla iz njé, še gnesden je mam.«

- Je eden taši kejpi, gde tri dekle stojijo, vi ste tö med njimi?

»Vejn osemnajset, devetnajset lejt stare smo bile, gda so nas poslikali. Ge sem te že delala tam na Gorenjom Seniki, kak je bila tista Fenyves zadruga. Odtistec smo šli gnauk tam v šestdeseti lejt na eden izlet pa smo se stavili v vesi Zsenje, kak je tisti gezero lejt stari hrast, te kejpi so tam naredli.«

- Té kejpi, gda pri taum starom avtoni stojite, so tü nej včera naredli.

»Te kejpi so te naredli, gda sem še dekla bila pa s padaškinjami smo večkrat na Balaton odli. Gnauk, gda smo v Balatonlelli zaglednili te avto, te smo se dali dolavzeti, zato ka tistoga ipa še velko delo bilau, če si avto vido.«

- Na slejdnjom kejpi, če dobro vidim, birma bila, nej?

»Tau je šestdesetštrtoga bilau pri nas na dvorišči dolavzeto, gda je birma bila. Mi smo te štiri mlajše birmali, moj brat je emo Žohar Tibina, ge sem mejla dve dekle, Geček Agneško pa Grajkarno Eržiko, sestra Vilma je pa mejla Grebenar Mariko. Žalostno, depa zdaj že kak Tibi tak Marika tö ne žive.«

- Na taum kejpi je gornjise-niški pevski zbor poslikani, gde ste več lejt spejvali.

»Na ednom kejpi je niši jubilej na Gorenjom Seniki mogo biti, gda so nas poslikali, na drugom kejpi je pa narodnostni dan na Felsőcsatári. Dostakrat je tak bilau, ka z goslarami vküper smo spejvali, ge

sem nin tü nakrajmi. Na taum kejpi Vass József je zborovodja, pri goslaraj pa Čerpnjak Gusti bači. Te kejpi sem še nin nej vidla, gda seniški zbor kakšni jubilej ma. Po pravici po-

toga naraudo.«

- Je eden kejpi, gda ste vsi na kejpi, kak vaši stariške tak bratje pa sestre, ka je tü bilau?

»Tau je te bilau, gda je moja

Birma lejta 1964, Anuška je mejla dve birmanki

vejm, ka name malo čemeri, ka name nin ne zovejo, nej na srečanje pa nej na obletnico, gda Pevski zbor Avgust Pavel kaj ma. Če tak gledamo, tau je začetek zbora Avgusta Pavla pa te je še Vera ranč nej bila paulak. Ge sem tak trinajset lejt spejvala v zbori, gda sem se oženila, te sem enjala, zato

mama sedemdeset lejt stara bila, te smo vsi vküper bili pa svetili njeni rojstni den.«

- Dobro je bilau doma na Goernjom Seniki?

»Dobro, zato ka te smo vsi srmaki bili, vsi smo gnaki bili, fejest dobro je bilau tam gorrasti. Zato je pa meni fejest špajšno bilau sé v Varaš priditi.

Ta kejpi je bijo napravleni, gda je mati mejla 70. rojstni den

V Pevskom zbori Avgusta Pavla je spejvala kakši 13 lejt. (Anuška prva z lejve v prvom redej.)

rejtko kejpe delali, bola samo te, gda je zdavanje, pokapanje, birma pa prvo prečiščavanje bilau, depa bola samo tisti, steri so bola bogati bili. Nas je pet mlajšov bilau pa smo srmacki bili, zavolo tauga so stariške nej mogli fotografa zvati. Doma so pa trno nej redli, oča moj so meli niši taši aparat, ka so na glažojno gorgemali, depa tisto je mlajšom nevarno bilau.«

- Kelko je vas bilau pojbov

šoga reda so dekle v taši svablicin gvant bile naravnjane pa te tak so sprevajale škrinjno, te je taša šega bila.«

- Mate eden taši portret, gde duge kite mate, prvin je taša moda bila, ka so dekle tak duge vlase mele?

»Tau je slejden kejpi, prva kak sem doj dala zrezati vlase, zato ka te so že dekle bola taše kratke vlase nosile. Gda sem v gimnazijo odla, na tabloni sem že samo sama kite mejla,

ka iz Varaša bi težko bilau na vaje odti. Pevski zbor so od začetka tetica Baba vodila, Csabai András pa Vass József.«

- Mate en kejpi, gda ste se ženili.

»Te kejpe je fotograf Tanai redo, zdavanje pa gostüvanje smo pa v gostilni Tromejnik meli, zato ka doma je nej bilau telko mesta za telko lüdi. Tau je bilau sedemdesetdrugoga, sin se je pa te sedemdesetštr-

Ta okna kak zdaj sediva, tagor proto Gorenjoga Senika gleda. Gda je sunce dojšlau, sem furt tü gledala pa mislila na tau, ka tanta sonce dojide kak sem se ge naraudila, gde so me krstili, gde sem pri prvom prečiščavanji bila, pri birmi pa v šauli. Pa tau je meni žmetno bilau, dostakrat je bilau tak, ka sem se skonzila.«

Karči Holec

Krau Matjaš ino Alenčica

Inda svejta je krau Matjaš ednoga takšoga ftiča emo, šteri je gučo. Tisti ftič je krali Matjaši, prva kak liki je kama ūšo, vse povōdo, ka de se go-dilo. Po tistom ma je Matjaš dau pšenico, ka bi se najo, ino vodau, ka bi se napiu.

Gnauk pa ma je nika nej dau gesti, gda je odišo z daumi. Gda se je povrno domau, je Alenčice nindrik nej bilau. Matjaš je pito ftiča:

»Gde je Alenčica?«

Ftič pa je skričo:

»Vej si mi pa gnes nika nej dau gesti pa piti, eške sem lačen ino žeden, zatok ti nika vō ne ovadam!«

Te je krau Matjaš odišo ino ma prineso strošek, ka se je najo pa napiu. Ftič ma je pravo:

»Törki so ti go odpelali.«

»Gde pa so?« je pito Matjaš.

»Tam pri lipi plešejo ž njauv.«

Krau Matjaš si je dau brž narediti törške čizme pa törške lače ino se popaščo k lipi. Gda je taprišo, je vūdo, ka Törki rejsan z Alenčicov plešejo. Če je štoj sto plesati ž njauv, je mogo plačati. Krau Matjaš jim je tō dau malo penez, depa Törki so se začnili drejti:

»Tau so penezge od krala Matjaša!«

Un pa jim je velo:

»Kaj bi pa penezge od krala Matjaša bili? Krala Matjaša eške na svejti nega!«

Te so nutprivolili, pa je pā leko pleso z Alenčicov. Plesala sta, Alenčica pa ma je dala tanač:

»Več penez daj, ka va leko šla na špancer, te pa jim vujdeva!« Te je drūgo paut dau peneze, eške več je dau. Zatok so jiva vōspistili na špancer ino gda sta na paule prišla, sta vujšla domau.

Gda sta doma bila, je krau Matjaš furt dobivo pošto s Törskoga, aj prej pride tā. Zatok je gnauk pravo Alenčici:

»Vejš ka, telko pošte sem že s Törskoga daubo, ka gnauk rejsan odidem tā! Tak ti zapovej, Alenčica: če me nede nazaj za sedem lejt, se leko omaužiš. Depa samo tistoga

leko vzemeš, šteri de znau z mojim konjom gézditi. Pa samo tistoga leko vzemeš, šteri raztresne železne dveri.«

Prva kak liki bi pa odišo, gi je eške naprejspiso:

»Če štoj pride salaš prosit, ga moreš prejk noči vzeti. Če pa štoj škē v službo staupiti, ga

moreš ranč tak vzeti.« S tejm je odišo.

Za en malo je krau Matjaš na Törsko prišo. Tam je dosta moškov pri obōdi sejdlo ino vsi so pokazali svoje sable, samo krau Matjaš go je nej sto. Dugo so ga nagučavali:

»Pokaži, kakšo sablo maš!«

Krau Matjaš jim je nazaj gučo:

»Če go pokažem, go ne dam nazaj süjo, liki mokro!« Donk so ga dregali ino ma gučali, ka go more pokazati. Te pa je pokazo svojo sablo ino vsejm dvanajsetim glavau dojseljko. Depa Törki so ga nej smejli vmoriti, vej je pa že prva povōdo, ka de včiniu. Zatok so ga nut v eden tōrem zozidali. Tam je biu sedem lejt, eden angeu ma je gesti noso.

Gda je sedem lejt dojpreaklo, so Törki pravli:

»Zdaj pa pojmo pogledat v tōrem, vej pa tam več gvūšno nika ne najdemo!«

Liki gda so oprli tōrem, je biu Matjaš eške živ, samo cejli nutzarašeni je biu s kecov pa vlasami, nika drūgo je nej vōgledalo, samo njegov oči pa

lampe. Napauto se je domau. Gda je prišo na paule, ma je vōter odneso cejli gvant, šteri je že cejlak sprno. Samo pod vsakšov pazdjev ma je austo eške eden žakeu penez. Te je na plamini zagledno ednoga pastēra ino odišo zdravan k njemi. Pravo ma je:

vali gorsesti na konja - depa samo bogatci. Gda je sfalilo bogatcov, so na red prišli srmacke. Probavali so svojo srečo pri konji, tisti pa se je nej pa nej njau gezditi.

Pastēr je proso gazdo, aj pita Alenčico:

»Leko dēm ge tō probat?«

Alenčica je pitala gazdo:

»Ali má kakšo sablo?«

Gazda je dau valas:

»Má edno ridjavo.«

Ino Alenčica je pravla:

»No, v imeni mojoga pokojnoga, aj samo pride!«

Te je Matjaš odišo v štalo, konj pa je začno hrzati ino tak cofart prileto k njemi. Včasik ma je pūsto gezditi. Prigezdo je nimo železni dver ino je raztresno.

Sedem lejt se je nej briu, zatok je biu tak nutzarašeni, ka so ma samo oči pa lampe vōgledale, drūgo nika nej.

Alenčica je pravla barbejri:

»Doj ma vreži vlasē ino obrij ga, ka de vōvido kak eden človek, te ga pridem poglednit.« Gda ga je zaglednila, je skričala:

»Mojtibaug, ti pa djenau tak vōgledaš kak moj pokojni!«

Matjaš pa je pravo:

»Vej sem pa tau ge!«

Te so napravili eden veuki mau, na šteroga so od vseposedik pauzvali padaše. Pogučavali so se od toga, ka se je koma v preminauči sedem lejtaj godilo. Matjaš pa je pripovejdo, kak je biu v tōrem zaprejt. Na konci je velo:

»S vsakšim sem se vkūpmejro, zdaj bi se eške z Baugom tō!« Gda je tau vōpravo, so plamine vkūptresnile, eške ge sem komaj vōvujšo.

Na domanjō rejč obrno:

-dm-

Ilustracija: -mkm-

NASTOP V LENARTU

Porabski trio Zveze Slovencev na Madžarskem in skupina Što ma čas z Goričkega sta nastopila v Lenartu v kulturnem domu na koncertu »S pesmijo in glasbo ob dnevu žena«. Prireditev je organiziralo Društvo upokojencev Lenart.

MELI SO SAMO PRAVICE, DUŽNOSTI NEJ

Zavolo kolonizacije pa méрни cajtov je numera lústva v Vogrskom kraljestvi do konca 18. stoletja več kak duplanska gratala: gda so narod med letoma 1784 ino 1787 vküpsteli, je v rosagi kauli 8,5 miljauna lüdi živelo. V prišešnji desetletjtaj je ta numera dale rasla ino do srejde 19. stoletja dosegnila

Dvorec držine Esterházy so lepau gorobnauwili - dosta domanji pa tihinski turistov ga gorpoiške

13 miljaunov. V 1830-i lejtaj je statistik *Elek Fényes* dojspiso, ka je bila materna rejč lústva na cejlom Vogrskom: samo 37 procentov madžarska, 17 procentov romanarska, 13 procentov slovaška, 10 procentov nemška, 7 procentov srbsko-rovačka, 3 procente pa rusinska. Pred törskimi cajti je bilau v rosagi eške 70-80 procentov madžarske večine, štera je kisnej na menje kak polonje spadnila.

Na konci stoletja je na Vogrskom bilau kauli 400 gezero nemešnjakov, komaj 5 procentov lústva. Tau so bili zvekšoga lidgé z madžarskim čütenjom, ali pa so ga pomalek prejkvzeli. Od vsej 75 gezero držin pa je samo 10 procentov tlačane (jobbágyok) mejlo, drügi so samí svojo zemlau pauvali, ali pa kak sodacke, rokodelci, foringaši ino krčmaroške peneze slüžili. Vsikdar več se je je vönavčilo tö.

Kauli tristau visiki nemešnjaški držin je prejkmejlo skoro polonje vsej grüntov. Samo držina Esterházy je na priliko v 621 vesnicaj ino trgaj v rokej držala više 500 gezero plügov

tlačanske zemlé, na šteraj je porce plačüvalo skoro 50 gezero paverski držin; zvün toga je familija mejla eške en miljaun plügov zemlé na svoji marofaj. Tistoga ipa je posvejtna pa cerkvena elita spoj krepka gratala. Tau svedočijo njini baročni ino klasicistični dvorci pa varaške palače, depa katedrale

ino püšpekove palače ranč tak. Rezidenco Esterházyvov v Fertódi so zozidali v prvaj polovici 18. stoletja, gratala je spoj veuka zidina z gledališkov dvoranov, kapejlov, knjižnicov, vnaugimi bogato okinčanami izjami za domanje ino goste, lejpim parkom s stüdenci - nej so go zaman »vogrski Versailles« zvali. Od leta 1766 je tam živo, igro ino muziko piso eden najvejši skladateljov tistoga časa *Joseph Haydn*, šteri je biu prejdižen domanjoga orkestra tö. Dosta veuki svetkov pa koncertov so držali, na šteraj se je dva-tri dni veselilo več stau lüdi.

Visiki nemešnjaki so steli biti moderni po zahodnoevropskoj minti. Nosili so duge, farbaste ino čipkaste mangline pa prslejke, vauške lače do kaulen, židane štrümfe ino črejvle z visikimi petami. Za šinjekom so šal, na rokaj rokajce meli. Mesto kece so na obrazi samo kratke badjüsi njali, na glavej so nosili bejle lasulje (paróka). Ženske so na sé dejvale šurke kikle z obraucom, de je pa nej mogo faliti čipkasti, vöšivani förtok tö nej. Vrkaj so njine

rame nage bile, depa njine prsi so tö spoj vögledale - eške cesarica *Marija Terezija* se je tak ravnala.

V künjaj so küjali nemški pa francuski küjarge, šteri so mesto žira pa oлина zmaučé nücali. Obed se je mesto kapüstinoga mesá začno z župov, vsikdar več kafeja, teja ino čokolade so spili. Pidjanstvo je špot gratalo, svoje mlajše so na keden že najmenje dvakrat skaupali.

Mali nemešnjaki pa so dale živeli po stari tradicijaj v svoji veški ramaj, zaprejtaj kraj od vinešnjoga sveta. Samo na županijske djilejšé, na biroviyo pa na djajanje so vöstaupili s svoji kurij, njino gesti ino higiena pa sta ostali takšivi kak nekda. Kak je eden engleški pautnik gnauk dojspiso: »*dostakrat plüčnejo na pod iže*«, »*pri stoli si nojete z naužcom pucajo*«, »*zobé si s srebernov vilcov dregajo*«, »*po kaféji svojo fajfo pri stoli vužgéjo*«.

O mali nemešnjakaj je dosta dojspiso *Sándor Újfalvy*, gda je nutpokazo žitek erdeljskoga birauva *Istvána Keczelina*. Kak piše, je ram toga gospauda tri sobe emo: v vauškoj spalnici je stala postela z visikimi nogami, na stenej je viso gvant vküper s posüšenov sivkov (levendula) prauti moljom. Na policaj so v redej stali glaži s slivovov, orejovov ino medenov palinkov. Vertinja je v etoj iži včila svoje mlajše pisati, računati ino moliti, gospaud je samo za nauč nutprišo.

V dnevnjoj sobi so gorprijali goste, depa tau je bila delovna iža gospodara ranč tak. Tam sta bila dva staula pa šest staucov, depa edna postela s postelinov tö. Pod postelov je gospaud držo vsefelé paverske škéri, v kauti je kvokala edna kokauš. Na stenej so visale pükše ino edna graubo veuka medvedova kauža, na šteroj so včasik gostje spali tö. Gda pa gda je gospaud na sé djau vukečo bundo, štero sta že njegvi oča pa stari oča ranč tak nosila.

Na stauli v kotej so ležala praš-

na pisma, edna ponücana Biblija ino eden kalendar za vekše svetke pa finance. Nad dverami je visala lederna djagarska turba ino bič za djagarske pise, za gledalom je bilau mesto za dugo fajfo. Kauli po stenaj so bili keipi od knezov (fejedelmek) ino držinski članov.

Na stauli na srejde iže je bilau

»Ej, mamo eške cajt za tau« - so erične rejči maloga nemešnjaka Pála Patóna (kip Jánosa Nagya v Szógyéni /Slovaška/)

lepau prestrejto: talejri pa sklejece, sreberne žlice pa naužci. Za obed je po navadi bilau štiri féle, za večerdjo pa tri féle gesti, ka je na sto gornoso lapec, šteroga so za küjara vönavčili. Največ vrejden je biu bejli krü, v nedelo pa kapüstinoga mesau. V letno-zimskoj künji so živeli lapci pa lapice.

Gostje so samo na rejtki prišli, depa gospodar je tö nej trnok klantivo. Raj je doma premišlavo o Baugi, domovini ino držini, gizdavi je biu, ka je Vogrin. Na imena den ma je cejli den igro ciganski cimbaláš, takšoga ipa je gospaud dosta djauko. Kaudiši pa je te tö kaj dau, če je »*Baug ne daj Nemeč biu*«. Na krstitke, imena dneve, pokapanja, Licijino senje ino županijske djilejšé se je donk napauto z daumi. Če ga je sprejavala žena, sta šla s kočüjom, ovak je sam gezdo. V turbi je s sebov neso eden kolač bejloga krüja, sölknivan špek ino

lük. V žepkaj je emo dvej vöri na lanci, šterivi pa sta nej tiktakali. Svetešnji gvant si je na sé djau, obraz si je lepau obriu, badjüsi si nafikso.

Betege pa padare je té gospaud nej pozno. Če se je nej dobro čüto, je k sebi vzeu malo česneka, toplo vino s prplom ali kapüstin kocén. Sploj je poštüvo svojo ženau, depa - kak mlajše tö - go je samo na rejtki küšno. S svejtom pa rosagom se je nej spravlo, biu je »*slobauden kak boži flič*«. Pravico je nutdržo, de je pa ma eden človek nej zapovedavo.

Pitanje je, če je biu te idiličen kejp tipičen za vse male nemešnjake, če so v drügi talaj Vogrske vrnau tak živeli. Na tau ne moremo pravi valas dati, istina pa je, ka so mali nemešnjaki zvekšoga »*samo pravice meli, dužnosti nej*«, ino so

»*nej vidli prejke mejé svojoga maloga grünta*«. Donk pa so med njimi bili bole oprejtaj lidgé tö: ništerni so šteli ino se včili, zvün Svetoga pisma ino kalendara so doma eške dosta knjig držali. Držina *Skublics* s Prekodonavja je na priliko na začetki 19. stoletja skoro dvej gezero knjig mejla na vsefelé teme: literatura, filozofija, pravo, ekonomija, matematika, astronomija, fizika, padarstvo ino arhitektura. Med tejmj knjigami je bilau več v latinskoj, francuskoj ino nemškoj rejči. Na začetki 19. stoletja so začnili nemešnjaki lepšati svoje kvatejre. Zidali so kurije z 8-10 sobami, štere so zamenice pa strejo s črepinj tö mele. Tistoga ipa je glaven štiluš več nej barok biu, liki klasicizem, šteri je za minto antične forme vzeu. V takši ramaj pa so več nej samo živeli - bili so pravo mesto za veuka prijatelska srečanja.

-dm-

PETEK, 20.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (I.): Ko sta naju otroka presenetila, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.55 TV-izložba, 16.10 Iris se potaplja, kratki dokumentarni film, 16.25 Osvežilna fronta: Počeni, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.00 Infodrom, 18.15 Pujša Pepa: Plavanje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Kinoteka: Moja noč pri Maud, francoski film, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.20 Napovedujemo

PETEK, 20.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.50 Videotrak, 11.35 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.15 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.40 Alpe-Donava-Jadrin, 13.15 Alpski magazin, 14.00 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, 16.25 Biatlon - svetovni pokal: sprint (M), 17.45 Biatlon - svetovni pokal: sprint (Ž), 19.05 Iris se potaplja, kratki dokumentarni film, 19.20 Videotrak, 20.00 Kon Tiki, koprodukcijski film, 21.50 LP film Buldožer - Pljuni istini u oči, dokumentarni film, 22.45 Zadnja beseda!, 23.25 Videotrak, 23.55 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, 1.45 Info kanal

SOBOTA, 21.03.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Varuška nindža: Čakaj, poslušaj, glej, nizozemska nadaljevanka za mlade, 10.55 Ugriznimo znanost: Pesek, oddaja o znanosti, 11.25 TV-izložba, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Zadnja beseda! - izbor, 15.00 Sveti prostori: Cerkve - stremenje k svetlobi, francoska dokumentarna serija, 15.55 Ekipa Bled, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Ambienti, 18.40 Hej, hej, Šapice!: Dobra žoga, risanka, 18.45 Mandi: Električni Mandi, risanka, 18.55 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Kaj dogaja? Z Jonasom, 21.20 Prevara (V.), ameriška nadaljevanka, 22.25 Poročila, Šport, Vreme, 22.50 Sedmi pečat: Limonada, koprodukcijski film, 0.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SOBOTA, 21.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Najboljše jutro, 9.10 Pričevalci: Franci in Valentina Kindlhofer, 11.40 Na lepše, 12.20 Zlati teptaci, dokumentarni feljton, 12.55 Bloški asi, dokumentarni film, 14.15 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, 16.40 Biatlon - svetovni pokal: zasedovalna tekma (M), 17.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 18.40 Biatlon - svetovni pokal: zasedovalna tekma (Ž), 19.25 Videotrak, 20.00 Nagec, švicarski film, 21.40 Zvezdana, 22.30 Gal Gjurin in Simfonični orkester Cantabile z gosti, dokumentarni film, 23.50 Videotrak, 0.25 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, 2.10 Info kanal

NEDELJA, 22.03.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.00 Govoreči Tom in prijatelji: Očka Ben, risanka, 10.10 Kozmo (III.): Rešimo gozd, belgijska otroška nanizanka, 10.35 TV-izložba, 10.50 Prislunimo tišini, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha, 12.05 Ljudje in zemlja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 14.50 Odiseja, francosko-belgijski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Muk: Za severnim jelenom, risanka, 18.55 Dnevnik, Politično s Ta-

njo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.0 V imenu ljudstva, slovenska nadaljevanka, 21.15 Z Mišo, 22.00 Poročila, Šport, Vreme, 22.25 Pritisk, švedski dokumentarni film, 23.55 Operne arije: Tenorist Andrej Debevec (F. von Flotow: Marta), 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

NEDELJA, 22.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 5.10 Videotrak, 6.00 Duhovni utrip, 6.15 Koda, 6.50 Glasbena matineja, 7.55 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 9.45 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, ekipna tekma, 12.15 Planica 2020, oddaja o svetovnem prvenstvu v smučarskih poletih, 14.10 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (Ž), 15.15 Ambienti, 15.55 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 16.45 Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Celje, 27. kolo, 19.00 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Priprave za odpravo na Mars, francosko-ameriška dokumentarna oddaja, 20.55 Chuck Berry, britanski dokumentarni film, 22.35 Vikend paket, 23.50 Zvezdana, 0.40 Kaj dogaja? Z Jonasom, 1.10 Videotrak, 1.55 Nordijsko smučanje - svetovno prvenstvo: smučarski poleti, ekipna tekma,

PONEDELJEK, 23.03.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Prišla je sreča (I.): Ko se nisi bala moje žene, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Sveto in svet: Ljubezen in spoštovanje v družini, 14.25 TV-izložba, 14.40 S-prehodi: Prenovljena Primorska poje, 15.10 Rojaki, 15.20 Dober dan, Koroška, 15.50 TV-izložba, 16.10 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zadnja beseda! 18.10 Malčki: Skrivnostni hrup, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Platforma, 23.30 Glasbeni večer, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

PONEDELJEK, 23.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.20 Videotrak, 9.50 Otroški program: Op! 10.45 Obzorja duha: Darovi ženske, 11.20 Dobro jutro, 13.55 Dober dan, 14.45 Na lepše, 15.30 Ljudje in zemlja, 16.30 Prava ideja!: Ekstrem, doživljajski marketing, 17.05 Dva vodika, en kisik, dokumentarni film, 18.00 Prišla je sreča (I.): Ko se nisi bala moje žene, italijanska nadaljevanka, 19.00 Otroški program: Op! 19.25 Videotrak, 20.00 Od Rusije do Irana - prečkanje divje meje, potopis, 20.55 Dediščina Evrope: Leningrajska simfonija, nemški igrano-dokumentarni film, 22.25 Resnični Jezus iz Nazareta: Izgubljena leta, britansko-ameriška dokumentarna serija, 23.20 Moderne kunst, kratki igrani film, 23.40 Messi se je poškodeval, kratki igrani film AGRFT, 0.00 Videotrak, 0.35 Info kanal

TOREK, 24.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (I.): Ko je prišla tvoja žena, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.25 TV-izložba, 14.45 Duhovni utrip, 15.00 TV-izložba, 15.15 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, 18.05 A veš, koliko te imam rad: Cvetlično polje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.55 Mohamed bin Salman, princ z dvema obrazoma, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Slovenija - 30: Demokratizacija, Demos, 23.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.15 Napovedujemo

TOREK, 24.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.40 Videotrak, 11.10 Platforma, 11.40 Dobro jutro, 14.15 Dober dan, 15.00 Slovenski

magazin, 15.40 Tihotapci identitete, dokumentarni film, 16.50 Joker, kviz, 17.55 Prišla je sreča (I.): Ko je prišla tvoja žena, italijanska nadaljevanka, 18.55 Moja soba: Neli, resničnostna oddaja, 19.25 Videotrak, 20.00 Revni v bogati Ameriki, francoska dokumentarna oddaja, 20.55 Prava ideja! 21.35 Ko ljubezni ni več, belgijsko francoski film, 23.15 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.30 Zadnja beseda!, 0.15 Videotrak, 0.50 Info kanal

SREDA, 25.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (I.): Ko sva premagala vse, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Z Mišo, 14.20 TV-izložba, 14.35 Osmi dan, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.40 Rojaki, 15.50 TV-izložba, 16.05 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Gozd in podnebne spremembe, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Fran Milčinski: Butalci, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato: Na ledu, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Ženske tečejo, češki film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.40 Gozd in podnebne spremembe, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.40 Napovedujemo

SREDA, 25.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.45 Videotrak, 9.35 Lučka - Pitypang, otroška oddaja, 10.20 Koda, 11.00 Dobro jutro, 13.15 Dober dan, 14.15 Ambienti, 14.45 Vikend paket, 16.00 Prišla je sreča (I.): Ko sva premagala vse, italijanska nadaljevanka, 17.15 Rokomet (Ž) - kvalifikacije za EP 2020 - Slovenija : Nemčija, 19.05 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Lebdenje, baletna zgodba Rut Vavpotič, igrano-dokumentarni film, 21.00 Moje mnenje, 22.00 Deklina zgodba (II.), ameriška nadaljevanka, 23.00 Fajdiga: Bluz črnih revirjev, dokumentarno-glasbeni film, 23.50 Videotrak, 0.25 Rokomet (Ž) - kvalifikacije za EP 2020 - Slovenija : Nemčija, 2.00 Info kanal

ČETRTEK, 26.03.2020, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 TV-izložba, 11.15 Vem!, kviz, 11.55 Prišla je sreča (I.): Ko sva se odločila, italijanska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Moje mnenje, 14.25 TV-izložba, 14.40 Slovenski utrinki, oddaja madžarske TV, 15.05 Pod drobnogledom - Nagytó alatt, 15.35 TV-izložba, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Onesnaževanje letalskega prometa, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko: Emotikon, 18.00 Sovice: Poletni dež, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.35 Palače ljudstva, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 0.25 Ugriznimo znanost: Onesnaževanje letalskega prometa, oddaja o znanosti, 0.55 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.20 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

ČETRTEK, 26.03.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujem, 10.00 Videotrak, 10.45 Gozd in podnebne spremembe, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 11.30 Dobro jutro, 14.05 Dober dan, 15.00 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 16.20 Joker, kviz, 17.15 Circom Regional: Moj oče Imre, koprodukcijska magazinska oddaja, 17.55 Prišla je sreča (I.): Ko sva se odločila, italijanska nadaljevanka, 18.55 Fircologi: O izgubljeni šapi, lovljenju frizbija in iskanju sledi, mozaična oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Rusija iz zraka: Od Urala do severnega ledu: Sibirija, rusko-nemška dokumentarna serija, 20.55 Avtomobilnost, 21.30 Ambienti, 22.00 Imeti svoj glas; 100 let PF UL, dokumentarni film, 22.50 Pomladna sonata, Ludwig van Beethoven (Vesna Velušček in Klemen Golner), 23.15 Slovenska jazz scena Big band RTV Slovenija in Don Menza, 0.10 Videotrak, 0.40 Info kanal

Devetdeseti rojstni den

12. marciusa 1930. leta se je v Sakalauvca narodila Elza Čuk (Trnjuška Elza), po možej Šerfec (Mačtjina). Na njeni 90. rojstni den (12. marciusa 2020) se je pri zahvalni meši lepau napunila sakalauvska kapejla, prišli so njeni mlajši, vnuki, pravnukica, žlata pa drugi iz vesi, da bi se vküper zahvalili Baugi za njeni 90 lejt. Župnik Tibor Tóth go je blagoslovo pa se

njej zahvalo za vse molitve, za tau, ka je 30 lejt vodila molitveno skupino (imacsoport) v vesi. Županja vesi Valerija Rogan ji je prejkdala Spominsko listino s podpisom vogrskoga predsednika vlade Viktora Orbána. (Na kejpi slavljenka Elza Šerfec z županjo Valerijo Rogan in podžupanom Norbertom Nagyom.)

MS

Sakalovci, 7. marec

Križev pot z razmišljanjem očeta Pija

Postno obdobje je primeren čas, da se umaknemo in več časa posvetimo ljudem okrog sebe in seveda tudi Bogu ter se tako utrdimo v veri. Skupna molitev na križni poti je odlična prilika, da postanemo z »doživetjem« Kristusovih muk novi ljudje. Saj v liku Simona iz Cirene ali Veronike lahko vernik prepozna samega sebe, trpeči obraz Kristusa se dotakne vsakega.

V postnem času so se v Sakalovcih verniki vsako soboto ob 15. uri napotili od kapele karmelske Matere Božje do svetlobnega križa na koncu križne poti. V soboto, ko sem se jim pridružil, so pod vodstvom župnika Tiborja Tótha ob vsaki postaji skupaj razmišljali o trpljenju Odrašenika, prebirali so misli očeta Pija. Oče Pij opozarja vernike, da naj kljub vsakodnevnim preizkušnjam obdržijo, ohranijo

svojo vero, naj zaupajo neizmernemu usmiljenju in dobroti Jezusa.

Molili so tudi za tiste bolnike, ki se križne poti niso mogli udeležiti.

LRH

DRAGI VÖRNICKE!

22. marciusa v varaški baročni cerkvi **nede** slovenske meše.

Če mo meli nauve informacije, vas obvestimo.

Slovenska samouprava Monošter-Slovenska ves

DAN ODPRTIH VRAT NA ŠOLI NA GORNJEM SENIKU

11. marca so na DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku imeli dan odprtih vrat, da bi se starši bodočih prvošolčkov lahko spoznali z delom in možnostmi, ki jih ponuja šola.

V pogovoru nam je ravnateljica šole Ildiko Dončec Treiber izpostavila, da je bila dobra pobuda, da so se predstavili tudi v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru, saj pričakujejo otroke tudi iz Monoštra. Poudarila je, da se na njihovi šoli učenci ob slovenščini in madžarščini na prošnjo staršev učijo tudi nemški jezik, obenem se spoznavajo tudi z osnovami informatike, za ta pouk je na razpolago sodobna tehnika.

Učenci njihove šole se lahko brezplačno udeležujejo krožkov in raznih izvenšolskih dejavnosti, je še povedala ravnateljica. Udeleženci informativnega dneva so si ogledali predstavitveni film o šoli in v okviru prostega pogovora dobili odgovore na svoja vprašanja.

LRH

SPREMENILI SO IMENA ULIC V MONOŠTRU

Na zadnjem zasedanju Skupščine občine Monošter so se odločili, da v skladu z zakonskimi predpisi spremenijo imena nekaterih ulic, ki so še zmeraj poimenovane po osebnostih prejšnjega, komunističnega režima.

Tako je postala ulica Ferenc Rózsa ulica Rózsa ulica Imre Sallai pa ulica Nyírfa. Imena ulice Kilián, glede na to, da je Kilián tudi krstno ime, niso spremenili, saj so se svetniki ozirali tudi na to, da povzroči vsaka sprememba nevšečnosti občanom, ki si bodo morali poskrbeti za nove dokumente.

LRH

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB